

**Ο ρόλος των γονέων στην εμφάνιση, πορεία και
αντιμετώπιση του μετατραυματικού στρες
των παιδιών τους**

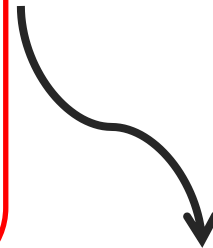
Δρ Γ. Γιαννακόπουλος

**Παιδοψυχιατρική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών
Νοσοκομείο Παιδων «Η Αγία Σοφία»**

Πρωταρχικός δεσμός (απώλεια, αποχωρισμός)
ΥΥΕ άξονας
ΔΜΤΣ

**Scheeringa & Zeanah, 2001; Flinn et al., 1996; Gunnar et al., 2001;
Nicolson, 2004**

Μειωμένη ικανότητα ανταπόκρισης
Υψηλά επίπεδα δυσφορίας
Έντονες συναισθηματικές αντιδράσεις
Αποχωρισμός την στιγμή του γεγονότος

Προσαρμογή
του παιδιού

Green et al., 1991

Τρόπος λειτουργίας των σημαντικών άλλων

Βαθμός πρόσβασης σε συναισθηματική και πρακτική υποστήριξη

...Μπορώ να μιλήσω σε κάποιον...

...Οι άλλοι κατανοούν την εμπειρία μου...

Meiser-Stedman et al., 2006; Stallard et al., 2001

Συναισθηματική & πρακτική υποστήριξη

ωκυτοκίνη

**ηρεμιστική
επίδραση**

ιδιαίτερα στα κορίτσια!

Ωκυτοκίνη, άγχος αποχωρισμού & κοινωνικές συμπεριφορές

**Neumann, 2002; Olf et al., 2007; Francis et al., 2002; Nair et al., 2005;
Nelson & Panksepp, 1998; Francis et al., 2002; Westenbroek et al., 2003;
Yamamoto et al., 2006; Ostrowski et al., 2006**

Πρόσωπο φροντίδας που ανταποκρίνεται και νοιάζεται με σταθερό και προβλέψιμο τρόπο

Ρύθμιση της διέγερσης και της συναισθηματικής κατάστασης

Προαγωγή της ικανότητας ρύθμισης της έντασης των συναισθημάτων από το ίδιο το παιδί

Polan & Hofer, 1999; Perry & Pollard, 1998; Van der Kolk & Fidler, 1994

- Οι γονείς εμφανίζουν εξίσου συμπτώματα σε σχέση με τα παιδιά τους
- Η δυσφορία των γονέων που σχετίζεται με το τραύμα αυξάνει τον κίνδυνο για εμφάνιση ΔΜΤΣ στα παιδιά τους

Ellis et al., 1998; DeVries et al., 1999; Daviss et al., 2000; Keppel Benson et al., 2002; Landolt et al., 2005; Ostrowski et al., 2006; DeVries et al., 1999; Schreier et al., 2005; Nugent et al., 2006b

Μηχανισμοί

- Οι γονείς καθορίζουν τις ευκαιρίες για αποφυγή ή εξοικείωση
- Τα παιδιά χρησιμοποιούν τα μετατραυματικά συμπτώματα των γονέων τους ως κοινωνική αναφορά
- κοινές συνθήκες ζωής
- κοινή έκθεση σε στοιχεία που υπενθυμίζουν το τραύμα
- αλληλεπίδραση της δυσφορίας
- παρόμοιοι μαθημένοι τρόποι να τα βγάλουν πέρα

Μηχανισμοί

- Κοινή βιολογική ή γενετική ευπάθεια στο τραυματικό στρες
- *...Η γονιδιακή έκφραση ρυθμίζεται από περιβαλλοντικά ερεθίσματα ως αποτέλεσμα της μάθησης, η οποία οδηγεί στη μεταγραφή ενός ανενεργού προηγουμένως γονιδίου...*
- Τρομακτικές εμπειρίες προκαλούν ελαττώματα στη γονιδιακή ρύθμιση που οδηγούν σε ψυχική διαταραχή

Nugent et al 2006

- Η αντίδραση του γονέα αλληλεπιδρά με τις οξείες νευροβιολογικές αντιδράσεις του παιδιού
- Τα υψηλά επίπεδα συμπτωμάτων μετατραυματικού στρες στους γονείς ήταν πιο εμφανή στα παιδιά με:
 - χαμηλά επίπεδα κορτιζόλης ούρων
 - χαμηλό καρδιακό ρυθμό

Nugent et al 2006

- Η αντίδραση του γονέα αλληλεπιδρά με τις οξείες νευροβιολογικές αντιδράσεις του παιδιού
- Τα υψηλά επίπεδα συμπτωμάτων μετατραυματικού στρες στους γονείς ήταν πιο εμφανή στα παιδιά με:
 - χαμηλά επίπεδα κορτιζόλης ούρων
 - χαμηλό καρδιακό ρυθμό

Table 4. Multiple Logistic Regression Analysis Predicting PTSD at 1 and 6 Months

Variable	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>OR</i>	95% CI	<i>z</i>
Existence of PTSD 1 month after an RTA					
Maternal PTSD symptomatology–present	1.935	0.963	6.927	[1.049, 45.725]	2.010*
Gender					
(Boys = 1, Girls = 0)	1.292	0.837	3.642	[.705, 18.801]	1.540
Age	–0.048	0.143	0.953	[.721, 1.261]	–0.340
Existence of PTSD 6 months after an RTA					
Saliva cortisol	0.006	0.003	1.006	[1.001, 1.011]	2.370*
Gender					
(Boys = 1, Girls = 0)	0.839	1.197	2.314	[.222, 24.159]	0.700
Age	–0.164	0.165	0.849	[.614, 1.173]	–0.990

Note. SE = standard error; CI = confidence interval for odds ratio (*OR*); PTSD = posttraumatic stress disorder; RTA = road traffic accident. *n* = 58 for PTSD at 1 month, *n* = 47 for PTSD at 6 months.

**p* < .05.

Differences in PTSD at Month 6 as a Function of Age, Parental Symptoms, and Salivary Cortisol

	PTSD–Month 6				
	No <i>n</i> = 39		Yes <i>n</i> = 9		
	Median	IQR	Median	IQR	
Age (years)	12.00	4.00	10.00	2.00	
Maternal psychopathology–present	.51	.64	.58	.56	
Paternal psychopathology–present	.30	.27	.53	.32	
Maternal psychopathology–past	.48	.64	.57	.56	
Paternal psychopathology–past	.30	.27	.53	.31	
Maternal PTSD symptoms–present	.18	.39	.18	.34	
Paternal PTSD symptoms–present	.11	.21	.32	.43	
Maternal PTSD symptoms–past	.18	.29	.18	.21	
Paternal PTSD symptoms–past	.11	.18	.23	.20	
Saliva cortisol (μ g/dL) at 9:00	88.00	124.00	198.00	428.00	

Note. PTSD = Posttraumatic stress disorder; IQR = interquartile range.

Τι επηρεάζει την αντίδραση του γονέα;

- Ηλικία του παιδιού την στιγμή του τραύματος
- Σοβαρότητα του γεγονότος ή του τραυματισμού
- Προσωπική μαρτυρία του τραυματικού γεγονότος
- Συνεχιζόμενες οικογενειακές πιέσεις
- Προηγούμενη τραυματική έκθεση του γονέα

DeVries et al., 1999; Winston et al., 2002, 2005; Sturms et al., 2005;
Yehuda et al., 2001

- **Αναγνώριση και αντιμετώπιση των μετατραυματικών συμπτωμάτων των γονέων**
- **Χωριστή εκτίμηση των συμπτωμάτων των παιδιών και των γονέων τους**
- **Προσοχή στη συμπτωματολογία ΔΜΤΣ της μητέρας – ιδιαίτερα την περίοδο αμέσως μετά το τραυματικό γεγονός**
- **Ο ρόλος του πατέρα δεν θα πρέπει να αγνοείται!**

Στη Θεραπεία...

- συμμετοχή των γονέων
- ατομικές συνεδρίες σε όλες τις φάσεις
 - να βελτιώσουν τις γονικές δεξιότητες
 - να συνδέσουν τα προβλήματα συμπεριφοράς του παιδιού με τις εμπειρίες του τραύματος
- κοινές θεραπευτικές συναντήσεις γονέων παιδιών
 - το παιδί μπορεί να μοιραστεί με τους γονείς του την αφήγηση της τραυματικής εμπειρίας
 - να συζητήσουν μαζί για ευαίσθητα θέματα βελτιώνοντας γενικά την επικοινωνία τους

Ευχαριστώ!